

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 10.10.2022

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu

mgr Joanny Siekierki

**pt.: "Analiza wybranych potrzeb zdrowotnych osób w podeszłym wieku w Podstawowej Opiece
Zdrowotnej na podstawie Całościowej Oceny Geriatrycznej oraz sposobu ich realizacji na
terenie województwa opolskiego"**

napisanej pod kierunkiem dr hab. Jarosława Drobnika

W starzejącym się organizmie dochodzi do wielu zmian fizjologicznych i patofizjologicznych pogarszających możliwość jego funkcjonowania i utrudniających proces leczenia. Sytuacja ta jest dodatkowo pogarszana przez współistnienie chorób przewlekłych. Konsekwencją tych zmian jest wzrost odsetka osób niepełnosprawnych, sięgający nawet 50% u osób powyżej 80 roku życia. Podstawowym celem opieki nad osobami w podeszłym wieku powinno być podtrzymanie i przywrócenie sprawności do wykonywania podstawowych, a następnie złożonych czynności życia codziennego. Regularna aktywność ruchowa, zbilansowana dieta, optymalna farmakoterapia jest postępowaniem o udokumentowanym korzystnym oddziaływaniu zdrowotnym u osób w starszym wieku.

Grupa osób w starszym wieku jest bardzo niejednorodna, co wynika z jednej strony z indywidualnego przebiegu procesu starzenia, a z drugiej z występowania u każdej osoby innych przewlekłych procesów chorobowych. Problemy zdrowotne pacjentów w starszym wieku wywołują szereg wymagań, które powodują konieczność specyficznego podejścia do

pacjenta i jego rodziny. Zmiany demograficzne o charakterze fluktuacyjnym wymagają elastycznego funkcjonowania ochrony zdrowia, a nie każdorazowo zmian, których odwrócenie jest bardzo kosztowne. By było to możliwe, wskazane jest w miarę stałe monitorowanie zmian i prognoz demograficznych oraz określanie potrzeb nie tyle całej populacji ile grupy docelowej.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze w okresie ostatniego ćwierćwiecza obserwujemy w Polsce spowolnienie rozwoju demograficznego oraz znaczące zmiany w strukturze wieku jej mieszkańców. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności.

Po drugie starość często wiąże się z różnorodnymi ograniczeniami, dolegliwościami bądź schorzeniami, chociaż sama w sobie chorobą i patologią nie jest. Wśród problemów związanych z postępującym starzeniem się najczęściej wymieniane są problemy zdrowotne, problemy na płaszczyźnie psychologicznej i społecznej. Te czynniki powodują konieczność dokonania zmian w opiece świadczonej przez POZ na opiekę spersonalizowaną.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Analiza wybranych potrzeb zdrowotnych osób w podeszłym wieku w Podstawowej Opiece Zdrowotnej na podstawie Całościowej Oceny Geriatrycznej oraz sposobu ich realizacji na terenie województwa opolskiego” Pani mgr Joanny Siekierki jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 144 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 35 stron maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę demograficznego starzenia się populacji, pacjenta w podeszłym wieku w polskim systemie ochrony zdrowia jak również zastosowania Całościowej Oceny Geriatrycznej w praktyce. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera

szczegółowo cel pracy, hipotezy, zmienne oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 52 wykresy, jedna rycina oraz 38 tabel uszczegóławiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 127 pozycji literatury krajowej i światowej oraz 4 akty prawne, 13 raportów oraz 10 stron internetowych. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wieloma rycinami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Celem ogólnym pracy była analiza potrzeb zdrowotnych osób w podeszłym wieku w Podstawowej Opiece Zdrowotnej na terenie województwa opolskiego w przeprowadzona na podstawie Całościowej Oceny Geriatrycznej. Doktorantka sformułowała dodatkowo 6 pytań badawczych oraz postawiła 12 hipotez.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu Nr 10/PI/2019. Grupę badaną stanowili pacjenci korzystający z porad Podstawowej Opieki Zdrowotnej, pozostający na listach aktywnych wybranych przychodni POZ. Badania przeprowadzono na terenie województwa opolskiego. Kryteria włączenia do badania stanowił wiek badanych, korzystanie z pacjenci usług POZ oraz prawo do podejmowania decyzji/zgody na badanie. Ankiety wypełniano w poradniach POZ i w środowisku domowym pacjenta. Badania były wykonywane z zachowaniem prywatności i intymności. Udział w badaniu był dobrowolny. Dobór standaryzowanych kwestionariuszy jest odpowiedni do celów badania, a wykorzystane narzędzia spełniają kryteria psychometryczne. Są to narzędzia stosowane w badaniach podawanych w literaturze i zalecane przez towarzystwa naukowe wchodzące w skład Całościowej Oceny Geriatrycznej: Indeks podstawowych czynności w życiu codziennymi – według skali Barthel, Skala podstawowych czynności życia codziennego ADL (skala Katza), Skala oceny złożonych czynności życia codziennego IADL (skala Lawtona), Geriatryczna Skala Oceny Depresji – wersja 15-punktowa według Yasavage'a, Krótka skala oceny stanu psychicznego MMSE (Mini-Mental State Examination) wersja według M.F. Folstein,

Kwestionariusz oceny stopnia odżywiania MNA (Mini Nutritional SFscreening), Kwestionariusz oceny stopnia odżywiania MNA (Mini Nutritional assessment), Test „Wstań i idź”, Test Tinetti – równowaga–chód. Analiza statystyczna dokonana z zastosowaniem prawidłowych testów zarówno dla uzyskanych danych jakościowych jak i ilościowych.

Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych uzyskanych przez Doktorantkę. Doktorantka wykazała, że potrzeby zdrowotne są zależne od wieku, pacjenci w najstarszej grupie wiekowej wykazywali największe potrzeby zdrowotne w wymiarze czynnościowym, psychicznym oraz fizycznym. Interesującym wynikiem jest wskazanie braku wpływu płci na funkcjonowanie pacjentów w podeszłym wieku we wszystkich wymiarach. Czynnikiem warunkującym potrzeby zdrowotne okazuje się być miejsce zamieszkania, największe potrzeby zdrowotne wykazywali mieszkańcy terenów wiejskich i małych miast oraz samotne zamieszkiwanie, osoby mieszkające samotnie odznaczały się większą sprawnością w funkcjonowaniu w życiu codziennym oraz w zakresie funkcji poznawczych. Wyniki prezentowane przez Doktorantkę wskazują, że wykształcenie jest determinantem sprawności funkcji poznawczych, osoby z wykształceniem wyższym charakteryzowały się większą sprawnością poznawczą. Zaburzenia nastroju oraz występowanie depresji było związane ze statusem materialnym respondentów. Umiarkowany stopień depresji najczęściej występował u osób w starszym wieku którzy swój status materialny określili jako zły. Pacjenci z najmłodszej grupy wiekowej respondentów wykazywali się największą samodzielnością i niezależnością oraz najniższym narażeniem na występowanie upadków.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 9 wniosków końcowych. Wnioski są dobrze skonstruowane i odnoszą się do wcześniej założonego celu pracy.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalna ilość respondentów w próbie we wszystkich badaniach własnych.
2. Stosowanie przypisów dolnych nie jest konieczne jeśli piśmiennictwo znajduje się na końcu pracy.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Joanna Siekierka** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w pracy z osobami w podeszłym w wieku.

Rozprawa doktorska **mgr Joanna Siekierka** pt. **”Analiza wybranych potrzeb zdrowotnych osób w podeszłym wieku w Podstawowej Opiece Zdrowotnej na podstawie Całościowej Oceny Geriatrycznej oraz sposobu ich realizacji na terenie województwa opolskiego”** spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 64, poz. 595, z późn. zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM
Kierownik Katedry Pielęgniarstwa